

VAN DE REDACTIE

De voorzitter van onze afdeling viert deze dagen zijn tienjarig jubileum als lid van de Nederlandse genealogische vereniging. Dat is natuurlijk nog lang niet genoeg voor enig erbetoon, maar het is wel opvallend dat iemand van wie algemeen bekend is dat hij rond zijn veertiende jaar met stamboomonderzoek begon er bijna dertig jaar over heeft gedaan om zich aan te sluiten bij de grootste genealogische vereniging van Nederland.

Een vast onderdeel in ons mededelingenblad is al honderd jaar de rubriek *Mutaties*, deskundig bijgehouden door bestuurslid Co van het Groenewoud. Sinds een aantal afleveringen worden (op verzoek van één van onze leden vanwege de privacy) alleen nog maar namen en woonplaatsen vermeld. Behalve de namen van de nieuwe leden worden ook overleden leden en degenen die hun lidmaatschap hebben beëindigd genoemd. Statistisch interessant is echter de aanhef van de rubriek, waarin het landelijk ledenaantal, en dat van de afdeling, worden genoemd. Er is in tien jaar een duidelijke trend zichtbaar. Het ledenaantal van de NGV daalde van 11005 in het begin van 2003 tot 8716 nu: een verlies van meer dan 20%! Dan doet de afdeling Kempen- en Peelland het beter: van 363 leden in 2003 naar 304 nu: 'slechts' 16%. Maar hoe je het ook wendt of keert: er is sprake van een duidelijke terugloop in ledenaantal. En dat terwijl genealogie op dit moment *trending topic* is. Dankzij Verborgen verleden weten we sinds kort dat Waldemar Torenstra afstamt van Willem van Oranje. En het (Nederlandse) zoekwoord 'stamboom' levert bij Google in 0,18 seconden *ongeveer 17.000.000 resultaten*. Een groeiende belangstelling voor genealogie, een dalend ledenaantal voor de NGV. Het lijkt een *contradictio in terminis*. Maar het betekent wél dat de NGV op zoek moet naar manieren om met name jongere genealogen aan zich te binden. Zodat het vanzelfsprekend wordt dat elke stamboomonderzoeker van veertien jaar en ouder zich aansluit bij onze vereniging.

Er is overigens ook optimistisch nieuws: het aantal bijkomende leden van onze afdeling is sinds 2003 gestegen van 13 naar 22...

jaar	NGV landelijk	NGV/KPL	bijkomende leden KPL
2003	11005	363	13
2004	10629	341	13
2005	10376	354	20
2006	9908	332	16
2007	9496	331	16
2008	9228	324	20
2009	9246	314	25
2010	9175	332	24
2011	9135	323	24
2012	9016	308	22
2013	8716	304	22

Tabel: ledenaantal NGV 2003-2013

GEPLANDE BIJENKOMSTEN

Gemeenschapshuis 't Trefpunt, Belgiëplein 20, 5628 XJ Eindhoven

Begin van de voordrachten 20.00 uur,

Op elke bijeenkomst de stands: Tijdschriften, Bibliotheek en Nieuwe Leden.

Dinsdag 12 maart Het vinden van 'genealogische data' op Internet, vanaf start onderzoek tot en met het maken van een genealogisch familieoverzicht door: Leonard van Kessel

Dinsdag 9 april 19.30 - 20.15 uur
Voorjaar - Ledenafdelingsvergadering
20.15 uur Pauze
20.30 uur
'Het spoor bijster?!' Plenaire hulp bij een nieuwe of vast gelopen zoektocht naar voorouders

Dinsdag 14 mei De Meidenkist 'Een spiegel uit het verleden'
door: Cees Prinsen

KORTE INHOUD VAN DE BIJENKOMSTEN

Dinsdag 12 Maart

Het vinden van 'genealogische data' op Internet, vanaf start onderzoek tot en met het maken van een genealogisch familieoverzicht.

door: Leonard van Kessel

Dhr. L. van Kessel houdt een presentatie over het onderwerp: "Waar kan een genealoog zijn antwoorden vinden op het Internet"?

Inmiddels worden miljoenen gedigitaliseerde gegevens beschikbaar gesteld op het Internet en om door die rijstebrij te komen geeft ondergetekende een leidraad mee om door middel van een specifieke vraagstelling het beste antwoord te verkrijgen op het Internet.

In de presentatie worden onderstaande onderwerpen behandeld:

- Kennisopbouw, • Primaire bronnen en portalen, • Secundaire bronnen, • Hulpmiddelen, • Buitenland, • Gegevens vastleggen, • Gegevens verfraaien, • Zelf publiceren.

Leonard van Kessel is secretaris van de HCC! genealogie (Nederland) en geeft regelmatig workshops en cursussen over genealogie en paleografie, is lid van de Cultuurhistorische Vereniging Ter Aar en als genealoog sinds 1983 bezig met alle Ter Aarse bewoners uit de periode 1650-1950 in een genealogische database te plaatsen.

Dinsdag 14 mei

DE MEIDENKIST ‘ Een spiegel uit het verleden’

door: Cees Prinsen,

In een boeiende presentatie verhaalt Cees over herinneringen uit het voorbije leven: geloof, hygiëne, knecht en dienstmeid. Cees start zijn presentatie met een klein tentoonstellinkje waar alles naar hartenlust vastgepakt mag worden. Het onbetwiste hoogtepunt van de avond is zijn meidenkist boordevol spullen uit de tijd van toen. Van antieke kleding tot blokval, primitieve voorbehoedsmiddelen, dodenlantaarn tot een legendarische snelzeiker. Cees Prinsen, woonachtig in Hilvarenbeek, is schrijver van heemkundige artikelen maar is bovenal specialist in historie en volksleven. Is onlangs nog geridderd.

MUTATIES LEDENLIJST

**Per 01-02-2013, landelijk totaal 8716 leden,
waarvan voor Kempen- en Peelland 304 en 22 bijkomende leden**

Nieuw lid

Dhr G.C. Bode	Eindhoven
Dhr A.F.H.M. van Damme	Waalre
Dhr M. van Geenen	Oirschot
Dhr A. Maas	Nuenen
Mw M.W.J.M. van der Meulen	Eindhoven
Mw A. Nederlof-Streutker	Geldrop
Mw A.J. Spruijtenburg	Nuenen
Mw M.H.A. ter Stege-Hertogs	Waalre
Dhr J. Visser	Eindhoven

Einde lidmaatschap

Mw M.S. Appel-de Roo	Oudorp NH
Mw E. Balvers-Taphorn	Eindhoven
Dhr M.M. van Berlo	Eindhoven
Dhr J.T.C. Borghmans	Belfast Noord-Ierland
Mw M. van den Eijnden-van Eijk	Geldrop
Dhr W.M.M. van Gielen	Uden
Dhr A.J. Jonkers	Valkenswaard
Dhr K.J.B.M. de Kruijf	Sint Hubert
Mw Y. van Lieshout-Aufderheijde	Veldhoven
Dhr H. Maliepaard	Veldhoven
Dhr P.R. van Oostrum	Wildervank
Dhr J.J.H. Stouthart	Veldhoven
Dhr J.F. Vlemmix	Deurne
Dhr F.H.J.M. Wiggers	Weert

Alle correspondentie te richten aan het landelijk secretariaat:
NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp
Gebruik bij correspondentie **ALTIJD** uw lidmaatschapsnummer!
Co van het Groenewoud

FOTOCOLLAGE VAN DE NIEUWJAARSBIJENKOMST

(foto's Ger Kleinbergen)

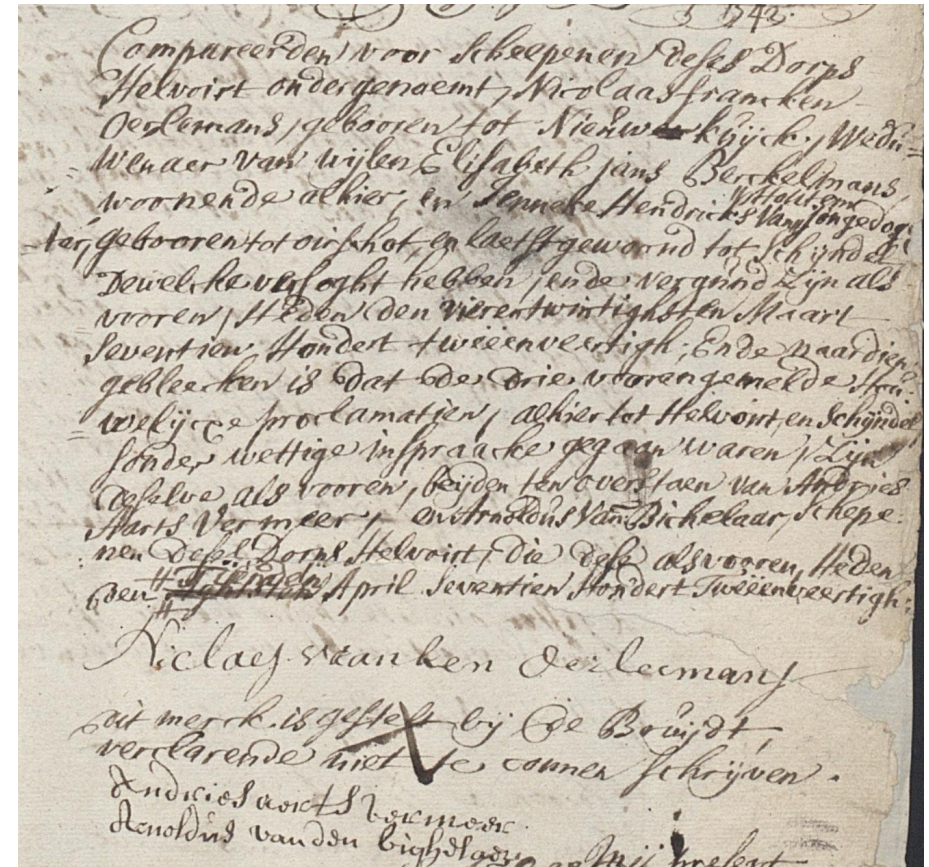
Fotocollage van een zeer geslaagde Nieuwjaarsbijeenkomst, waarin Wim van Stek z'n contactdienst aan de wilgen hangt en de voorzitter uiteenzet hoe het bestuur al generaties lang met elkaar verwant is.

Tijdens de nieuwjaarsreceptie van onze afdeling is Wim van Stek door het bestuur in het zonnetje gezet. Naast zijn nog altijd durende hulp voor de GensDataPro helpdesk, heeft Wim ook jarenlang de Contactdienst voor de leden van onze afdeling verzorgd. Door het internet is deze oude vorm van de Contactdienst achterhaald. NGV leden kunnen nu zelf via de NGV website contact zoeken met andere NGV leden met dezelfde zoekinteresses. Wim heeft de laatste 2 jaar geen enkele hulpvraag voor deze Contactdienst gehad. Dat is een reden voor onze afdeling om geen energie meer te stoppen in het actueel houden van Contactdienst gegevens. Symbolisch is die middag dan ook het info bord Contactdienst verwijderd! Wim ook vanaf deze plaats nogmaals heel hartelijk voor je jarenlange inzet.

Henriëtte Hardeman-Emans

OVER JENNEKE VAN HOUTEM, BEWIJSVOERING EN HET GEVAAR VAN INTERNET

Bij het onderzoek naar een moederslijn stuitte ik in Helvoirt op de volgende huwelijksakte van de schepenenbank, gedateerd 10 april 1742:

In deze akte trouwt Nicolaas Francken Oerlemans, *gebooren tot Nieuwkuijk, weduwaer van wijlen Elisabeth Jans Berckelmans, woonende alhier*, met Jenneke Hendrickx van Houtem, *jongedogter, gebooren tot Oirschot en laetst gewoond tot Schijndel*. Omdat de genealogie van Oirschot mijn specialiteit is verwachtte ik de bruid vrij snel te kunnen traceren, maar een Joanna, dochter van Henricus van Houtem, komt in de doopboeken van Oirschot in de gezochte periode niet voor. Omdat de bruid voor haar huwelijk in Schijndel woont zocht ik vervolgens in die plaats naar een gezin van Houtem, en daar vond ik

inderdaad: Henricus Wilhelmus van Houtem, getrouwd met Maria Egidius Wijnand van Goch, die tussen 1720 en 1736 acht kinderen laten dopen in Schijndel, namelijk:

- 1 Andries, ged. op 30 november 1720
- 2 Jacoba Wilhelma (Jacomina), ged. op 20 juni 1722.
- 3 Peter, ged. op 13 april 1724
- 4 Jacob, ged. op 27 september 1726
- 5 Cornelia, ged. op 9 augustus 1728
- 6 Lambert, ged. op 18 januari 1731
- 7 Willem, ged. op 5 oktober 1732
- 8 Willem, ged. op 29 november 1736

Onder de doopgetuigen van de zeven kinderen van Nicolaes en Jenneke in Helvoirt treffen we aan: Maria Henrici van Hauten, Jacomina Henrici van Hauten (2x), en Henricus van Hautem (2x), waarschijnlijk respectievelijk de moeder, de zus en de vader van Jenneke. Met die informatie kon ik weer gericht gaan zoeken in Oirschot en zowaar, daar vond ik nu: Joanna, dr. van Henricus Wilhelmus van Lieshout en Maria Egidius Wijnen, ged. te Oirschot op 28 maart 1717. De ouders van Jenneke zijn in Oirschot getrouwd: Henricus Wilhelmus van Lieshout trouwt voor de pastoor te Oirschot op 22 december 1716 met Maria Delis Wijnen. Henrick van Lieshout is de zoon van de handwerker Willem Willem (van Lieshout) die volgens de hoofdgeldlijst van 1705 op de Kerkhof woont: (*arm*) Willem van Lieshout/ Jenneken de vrouw B(oven): Hendrik en Willem de kinderen onder de 16 jaar). De ouders van Henrick trouwen in 1695 te Lieshout (waar Willem kennelijk vandaan komt): zijn moeder is Jenneke Cornelis van Spreeuwel uit Oirschot. Henrick wordt op 15 februari 1696 in Lieshout gedoopt, maar daarna vestigen zijn ouders zich in Oirschot, waar nog zes kinderen uit dit huwelijk worden gedoopt.

Bij het vaststellen van verwantschap in de genealogie is het belangrijk om regels van bewijsvoering na te leven. Het adagium *unus testis nullus testis* (één getuige is geen getuige) benadrukt dat er méér dan één bewijsmiddel moet zijn om iets voor waar, waarschijnlijk of aannemelijk aan te nemen. Bewijs kan bijvoorbeeld gevonden worden in: familienaam, voornaam, patroniem, leeftijd, afkomst, beroep, relaties. Ook *circumstantial evidence* (bewijs uit de omstandigheden) kan meetellen.

In het geval van de afkomst van Jenneke Henricks van Houtem hebben we nu als bewijs:

- Voornaam, geboorteplaats en voornaam van de vader: klopt
- Woonplaats bij huwelijk, voor- en familienaam van de vader: klopt
- Voor-, familienaam en patroniem van de moeder: klopt
- Aanvullend bewijs: de namen van de doopgetuigen

Met zoveel bewijs kunnen we voor waar aannemen dat we de juiste ouders van Jenneke van Houtem hebben gevonden.

Waarom Henrick van Lieshout zich in Schijndel van Houtem noemt is nog niet bekend. Van Lieshout is in Oirschot duidelijk een herkomstnaam die direct verwijst naar de vorige woonplaats van zijn vader. Misschien heette de familie van Henrick in Lieshout wel van Houtem (de naam komt in de achttiende eeuw in de DTB's van Lieshout wel vaker voor).

Henrick van Lieshout (Houtem) trouwt zoals gezegd in Oirschot in 1716 met Maria Dielis van Gogh, gedoopt te Schijndel op 3 augustus 1692, begraven te Schijndel op 29 januari

1777. Zij is de dochter van Dielis Wijnand van Goch en Jenneke Aert van der Heijden (Jenneke van Houtem is uiteraard vernoemd naar één van haar grootmoeders). Vier jaar eerder, op 9 juli 1712, gaat Maria Dielis Wijnen van Gogh, jongedochter, *geboortig van ende woonagtig tot Schijndel*, voor de predikant in Schijndel in ondertrouw met Gerard Lamberts van Roosmalen, jongman, *geboortig van Roosmalen ende woonagtig tot Geffen*. De predikant meldt in het trouwboek: *Desen voorschr. Gerard Lamberts van Roosmalen heeft de voorschr. sijne Bruijt (na dat alhier de drie huwelijksche proclamatie, door mij behoortig gedaan waren) malitieuuselijk verlaten, en is gaan wonen (soo ons berigt is) in de heerlijkheid van Geffen, in 't Quartier van Maasland*. Waarschijnlijk is Maria daarna zeer verdrietig naar Oirschot vertrokken, en heeft ze daar haar toekomstige echtgenoot ontmoet. Na de geboorte van hun oudste dochter vertrekt het echtpaar naar Schijndel, waar behalve de acht bovengenoemde kinderen ook nog dochter Anna Maria wordt geboren, volgens haar huwelijksakte met Jan Henrick Wuijtenberg uit 1740 *24 jaar, geboortigh en woonachtigh alhier* (in Schijndel).

Met behulp van de bovenstaande informatie vond ik vervolgens via Google op internet een *Parenteel van Wilhelmus van Houtum*. De samensteller van het overzicht is helaas niet te traceren, maar in de parenteel zitten onmiskenbaar een aantal fouten. Zo wordt met de stamvader Wilhelmus duidelijk Henrick Willem van Houtum bedoeld: hij is getrouwd (volgens het overzicht *ca. 1715 te Schijndel*) met dezelfde Maria Aegidius van Goch, en acht van de bovenstaande kinderen worden aan dit ouderpaar toegeschreven. Jacoba en ook Jenneke worden overgeslagen. Dat kinderen, die in het overzicht met het patroniem Henricus worden aangeduid, aan een vader die Wilhelmus heet worden gekoppeld is tot daar aan toe, maar dat Wilhelmus (Hendriks) of Henrick Willems als ouders ene Joannes Gerits Henricuszn van Houtum en Lambertaria Ariens krijgt toegewezen (met een bijbehorende doopdatum in Schijndel) is meer dan een kleine vergissing. Vooral omdat die fout ook inmiddels op genealogie Online voorkomt.

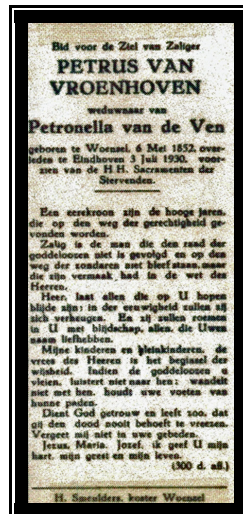
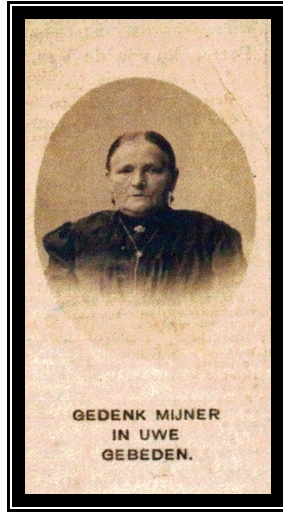
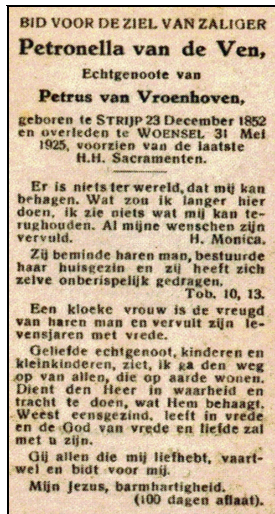
In de partenteel wemelt het ondertussen van de kleine en grotere fouten. Zo wordt aan Andries Henrick van Houtum (zie boven) een overlijdensdatum in Berlicum toegeschreven, die in werkelijkheid van ene *Ariaen* van Houtum is (Andries Hendriks van Houtum, *laat zijn vrouw en een kind na*, wordt begraven te Schijndel op 24 mei 1754). Zijn zoon Jan is volgens de parenteel dezelfde als Joannis *Petrus* van Houtum, die in 1765 van de schepenen van Berlicum een borgbrief krijgt voor vestiging in Woensel.

De parenteel van Wilhelmus van Houtum is 384681 bytes groot. Natuurlijk bevat de parenteel, behalve veel fouten, ook informatie die wel correct is. Toch toont dit voorbeeld nogmaals aan dat genealogen er goed aan doen om (kant-en-klare) genealogische informatie op Internet met de nodige voorzichtigheid te betrachten. Natuurlijk mag u gebruik maken van het internet voor uw genealogisch onderzoek. Maar het blijft noodzakelijk de gegevens die u vindt te verifiëren aan de hand van de originele archiefbronnen. En vergeet u niet om, ook als u gebruik maakt van internetpublicaties, altijd uw bron te vermelden!

Anton Neggers

HET FOTOBIDPRENTJE VAN....

PETRONELLA VAN VROENHOVEN-VAN DE VEN (1852-1925)

Jan Kersten, Koster. Woensel

De heer A.M.G.B. de Wit uit Eindhoven stuurde ons het fotobidprentje van zijn overgrootmoeder, Petronella van de Ven.

De familienaam van de Ven is een zeer bekende naam. Tijdens de volkstelling van 1947 kwam de naam 6311 keer voor in de provincie Noord-Brabant., en was het na Jansen de meest voorkomende familienaam. Alleen in Eindhoven kwam de naam al 889 keer voor.

Petronella van de Ven wordt geboren om 1 uur van de nacht van 23 december 1852 te Strijp als dochter van de wever Hendrikus van de Ven en Hendrina Vermeulen. Zij wonen in het gehucht het Ven onder Strijp (in de buurt van het Evoluon) in huis nummer 133. Het gezin telt zes kinderen: Petronella is de op een na jongste. Petronella trouwt 20 november 1876 te Woensel met de hoedenmaker Petrus van Vroenhoven. Na hun huwelijk wonen ze op de Fellenoord, later nog in de Lijmbeekstraat, Hemelrijk en de Maaslaan. Ze krijgen zeven kinderen: Johannes (1877), Hendrica (1878), Johannes (1881), Johanna (1882), Hendrica Catharina (1886), Johannes Hendricus (1888) en Hendricus (1889). Petronella's broer, Hendricus Martinus, woont enige tijd bij het gezin in. In het bevolkingsregister van 1890 komt Petrus voor als sigarenfabrikant, en zijn dochter Hendrica Catharina als sigarenmaakster. Petronella van de Ven overlijdt op 31 mei 1925 te Woensel (dat dan al een stadsdeel is van de grote stad Eindhoven). Haar echtgenoot overlijdt op 3 juli 1930.

Hun dochter Johanna trouwt op 8 februari 1902 te Woensel met de sigarenmaker Martinus Theodorus de Wit uit Gestel. Haar zus Hendrica Catharina trouwt op 28 april 1912 te Woensel met de broer van Martinus, Aloysius Laurentius de Wit, eveneens een sigarenmaker uit Gestel. De laatsten zijn de grootouders van de inzender.

A.M.G.B. de Wit

HET FOTOBIDPRENTJE VAN....

HENRICUS SLOOTS (1851-1927)

THEODORUS LATIJNHOUWERS (1886-1942)

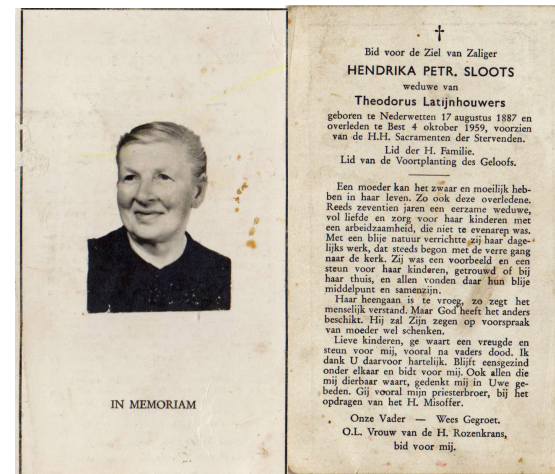
HENDRIKA PETRONELLA LATHIJNHOUWERS-SLOOTS (1887-1959)

Van de heer G. Smits uit Oirschot ontvingen we drie fotobidprentjes: van vader, dochter en schoonzoon.

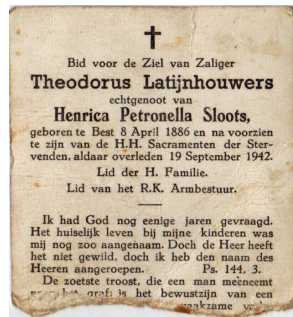
Vader is Henricus Sloots, geboren te Mierlo-Hout op 2 april 1887 en overleden te Nederwetten op 3 februari 1927. Volgens zijn bidprentje was hij 34 jaren *Lid van het R.K. Kerk- en Armbestuur te Nederwetten* en *Lid der Derde Orde*. Canon 303 uit het kerkelijk wetboek luidt: "Verenigingen waarvan de leden, in de wereld deelnemend aan de geest van een of ander religieus instituut, onder de hogere leiding van dit instituut een apostolisch leven leiden en naar de christelijke volmaaktheid streven, worden derde orde genoemd of met een andere passende naam aangeduid." Tot de eerste orde van een religieuze orde behoren de mannelijke religieuzen, tot de tweede orde de vrouwelijke, maar de seculiere leden van de derde orde zijn gewone mensen die "in de wereld" leven maar zich committeren aan een godvruchtig en dienstbaar leven. Henricus (hij wordt aangegeven als Hendrik) is de zoon van Hendrik Sloots, bouwman te Mierlo, en Anna Maria van Bracht. Zij wonen in Mierlo-Hout (nummer 12). Volgens het bevolkingsregister van Mierlo

vertrekt Hendrik jr. op 24 juli 1885 naar de gemeente Nuenen, waar hij ruim een maand eerder, op 18 juni, is getrouwd met Anna Maria van de Ven. Hij trekt in bij zijn schoonouders, die een akkerbouwbedrijf hebben in Nederwetten, in de Straat.

Uit het huwelijk worden acht kinderen geboren.

Dochter Hendrika Petronella (geboren 17 augustus 1887) is het tweede kind en de oudste dochter. Zij trouwt te Nuenen op 7 september 1916 met Theodorus Latijnhouwers, landbouwer, geboren te Best op 8 april 1886.

De familie Latijnhouwers komt van oorsprong uit Sint Oedenrode, maar woont al generaties lang in Oirschot en Best. Vader Johannes overlijdt op 1 april 1892, een paar dagen voor de zesde verjaardag van zijn jongste zoon Theodorus. Moeder Cornelia blijft alleen achter met haar twee zoons, Joannes Odulphus en Theodorus. Volgens het bevolkingsregister woont Theodorus rond 1900 enige tijd in Weert, waarschijnlijk als boerenknecht. Opvallend is dat Hendrika na haar huwelijk nog tot 5 januari 1918 in Nuenen blijft ingeschreven, ofschoon haar oudste kind, Johannes Odulphus, op 23 juli 1917 in Best wordt geboren. Het gezin woont op Aarle onder Best (wijk F nummer 120), en krijgt in totaal 9 kinderen. Theodorus overlijdt op 56-jarige leeftijd op 19 september 1942, *des na middags ten een ure*. Hendrika overlijdt te Best op 4 oktober 1959: *Reeds zeventien jaar een eerzame weduwe, vol liefde en zorg voor haar kinderen met een arbeidzaamheid die niet te evenaren was.*

G. Smits

UW FOTOBIDPRENTJE VOOR HET VOLGENDE NUMMER INZENDEN

VOOR 1 MEI

Voor informatie neemt u contact op met de redactie

e-mailadres: h.unij@hccnet.nl
postadres: Taunus 1 5706 PC Helmond

ZIJN ROER GELOST EN AFFGESCHOTEN

Als voorbeeld van de vrolijke en gastvrije aard van de inwoners van de Meierij beschrijft Servaes van de Graaff^[1] het volgende gebruik op het platteland: "*Als een boer ondertrouwd is, wordt hij door een menigte jonge lieden van beide kanten vergezeld, die ter eere van bruid en bruidegom schieten, groenen en vreugde bedrijven, en elkander van tijd tot tijd op weg en in de herberg, eenen hartelijken dronk brandewijn met suiker toebrengen.*". Deze vriendelijke beschrijving verhult dat de gebruiken rondom het huwelijk in veel plaatsen tot overmatig drankgebruik en verstoring van de openbare orde leidden, om maar te zwijgen van de pesterijen die een bruidspaar moest ondergaan als ze niet scheidig genoeg waren met het trakteren op *kwanselbier*. Ook dominee Hanewinkel schrijft dat "*er bij zulke gelegenheden, door het schieten met eenen half dronken Kop, of anderzints, veele ongeregelheden konden gepleegd worden*"^[2]. In criminele processdossiers van de schepenenbanken komen dan ook nogal eens dergelijke zaken voor, die uiteraard waardevolle achtergrondinformatie bieden bij de aankleding van een stamboom.

Jan Hendricx van de Ven, is weduwnaar van Maria Goort van de Akker en woont in Best als hij voor de schepenen van Liempde op 12 januari 1675 in ondertrouw gaat met Ike Janse Verschuren, jongedochter van Liempde. De bruidegom wordt daarbij *geassisteert met Gijsbert Goijaerts van de Berk en Peeter Peeter Scheepens, zijn swagers*, de bruid door Ariaen, haar broer. Bij gelegenheid van de *willecom van sekeren bruidegom van Best onder Oorschot alhier met sijne bruidt op dato voorschreven in ondertrou aen geteekent* worden bij de herberg van de weduwe van Jan Ariaen Hoofmans *verscheijde roerscheuten* afgeschoten. Zo heeft Joost Aert Joosten *zijn roer gelost en affgeschoten*, en ook Jan Peters heeft zijn roer afgeschoten *dwers inde straet naer de huijsinge waert op van Jan Peeter Scheutiens*. De hagel scheert rakelings langs de dochter van Dierck Legius. Jan Peters heeft maar één schot gelost, en zijn roer niet nogmaals geladen. De gebeurtenissen worden gerapporteerd aan de overheid, en de drossaard van de baronie van Bostel daagt Joost en Jan voor de schepenenbank.

Op 16 januari 1675 leggen Jan Peeters (44), Ariaen Claessen (25) en Jan Claessen (23), *gerichtelijck gedaecht*, een verklaring af voor de schepenen Hendrick Jansen van de Ven en Hendrick Jansen van den Bichelaer. Op verzoek van Aert Joosten van de Laar (de vader van Joost) verklaren zij te hebben gezien dat Joost *zijn roer heeft gelost en affgeschoten* bij de herberg van de weduwe Jan Arien Hoofmans, maar dat zij *van het schieten des voorschreven Joost niet en heeft connen geraeckte ofte gequetst worden*^[3].

De eerste getuige in deze zaak is waarschijnlijk de verdachte in de tweede zaak, waarin Hendrick Goijaerts van den Bichelaer (23) en Jan Jansen (18) door de vorster *gerichtelijck gedaegt* worden om te getuigen voor schepenen Hendrick Jansen van de Bichelaer en Willem Corstiaen Eijmers, en voor Jan Michielsens van der Crabben, *stadthouder deser heerlijckheijt*. Zij verklaren dat Jan Peeters *int aencomen vanden bruidegom en bruidt met sijn bijhebbende geselschap, ter sijdewaerts vant geselschap* stond en daarbij zijn roer heeft afgeschoten *dwers inde straet naer de huijsinge waert op van Jan Peeter Scheutiens*.

De getuigen verklaren dat de dochter van Dierck Legius *door den selven scheudt niet geraeckt en is connen worden*^[4].

Genealogische informatie

Jan Henrick van de Ven, gedoopt te Oirschot op 6 september 1638 als zoon van Henrick Jan van de Ven en Aleijt Frans Huijskens, trouwt voor de predikant van Oirschot op 5 maart 1673 met Maria Goort Henrick van de Akker. Na een huwelijk van nog geen twee jaar hertrouwt hij als weduwnaar in Liempde voor de pastoor op 27 januari, en voor de schepenen op 2 februari 1675, met Ijke Jan Gijsbert Verschuren. Uit dit huwelijk wordt op 15 maart 1681 te Liempde een zoon Henrick gedoopt, die later schepen is van Oirschot.

De dochter van Dirck Legius is waarschijnlijk in het gezelschap van de bruidegom meegekomen naar Liempde, mogelijk met haar ouders, Dirck Jan Legius en Anneke Henrick van Engeland uit Best. Hun dochters zijn: Ijke, Esther, Maria, Lijske en Jenneke.

Joost Aert van de Laar wordt gedoopt te Liempde op 23 maart 1652 als zoon van Aert Joost van de Laar en Lijsbeth Willem Peter. Ten tijde van het incident is hij nog vrijgezel: hij trouwt te Liempde op 5 december 1677 met Cathalijn Peter Welten. Uit dit huwelijk worden acht kinderen geboren.

De identiteit van Jan Peters is bij gebrek aan informatie niet vast te stellen.

Noten:

- [1] Servaas van de Graaf, Historisch-statistische beschrijving der stad en meijerij van 's-Hertogenbosch, met kaarten, platen, plans en tabellen, Amsterdam 1807.
- [2] Gerard Rooijackers, Eer en schande, Volksgebruiken van het oude Brabant, pag. 67 e.v.
- [3] BHIC R Liempde 41
- [4] BHIC R Liempde 42

Anton Neggers

TE KOOP

Een 18-delig boekwerk met inhoud van de tienjarige tafels voornamelijk West Brabantse plaatsen en afkomstig van het Rijksarchief 's-Hertogenbosch. Na digitalisering werden deze boeken overbodig en tegen een kleine vergoeding van de hand gedaan. Via via zijn er 18 van deze boeken in het bezit gekomen van ondergetekende die het op zijn beurt te koop aanbied. De vraagprijs is 2 euro per deel en de totale opbrengst komt geheel ten goede aan de clubkas van de NGV afdeling Kempen- en Peelland.

W. van Oers, Madeliefstraat 27, 5643 HP, Eindhoven.
tel. 040 2114430, w.oers3@chello.nl

Will van Oers

Ingekomen brief, Wat is Paleografie?

Beste heer Van Rooijen

In het vandaag ontvangen nummer van de NGV-afdeling K&P staat een interessant artikel over oude maten en gewichten.

Daarvoor al zonder meer mijn dank!

Een ding heb ik er helaas gedeeltelijk gemist:

In de OAT's bij de kadasterkaarten van 1832 staan van alle percelen oppervlaktes vermeld. Dat gebeurt met 3 kolommen die achtereenvolgens als opschriften hebben 'Bunder', 'Roeden' en 'Ellen'

Zoals in uw artikel gemeld, was na 1820 1 el = 1 m en 1 roede = 10 m danwel 100 m². Aangezien de maten in de OAT's overduidelijk op decimale basis zijn, volgt dan vrij eenvoudig dat 1 Bunder = 100 'Roeden' = 1 ha. Toch leuk om te weten en te vermelden.

Verder is het natuurlijk heel wonderlijk dat bij wet van 1816 opeens allerlei bestaande maten plotseling iets anders voorstellen: de ideale manier om grote verwarring te veroorzaken. Willem had wijzer moeten wezen en voor de nieuwe maten meteen nieuwe benamingen (meters e.d.) moeten invoeren.

Maar goed, op alles wat geschreven wordt is altijd wel wat aan te vullen

*Met vriendelijke groet,
Jacques Haubrich*

WAT IS PALEOGRAFIE? (10)

In deze aflevering van de artikelenserie 'Wat is paleografie?' staat de naam centraal, zowel de familienaam als de voornaam of voornamen die iemand krijgt bij zijn geboorte of doop. Als achtergrondinformatie vindt u enkele aandachtspunten van de doop, de wettelijke naamgeving en de traditionele vernoemingen met de huidige praktijk van fantasienamen, het laatste voor toekomstige genealogen een minder positieve ontwikkeling.

De allereerste en tevens belangrijkste gebeurtenis in ieders leven is de geboorte. De rooms-katholieke, oosters-orthodoxe en de meeste protestantse kerken kennen het kinderdoopsel (of kinderdoop), waarbij een kind zo vroeg mogelijk gedoopt wordt. Vaak al op de eerste levensdag of de dag daarna. Dit doet men naar aloude traditie en omdat de ouders krachtens hun christelijke overtuiging de heilzame werking van het doopsel niet mogen onthouden aan hun kind. Hierbij speelt op de achtergrond mee de gedachte dat de doop in plaats van de besnijdenis gekomen is. Wanneer veel nadruk gelegd wordt op dit laatste punt spreekt men in protestantse kerkgenootschappen ook wel over de verbondsdoop.

Overigens kennen ook deze kerken de doop van volwassenen, namelijk wanneer iemand niet als kind gedoopt is. Een protestants gedoopt kind zal later als het volwassen is zijn

doop moeten beamen door in het openbaar belijdenis voor de protestantse gemeente van het geloof af te leggen. Hierdoor is in deze reformatorische gemeenten sprake van doopleden en belijdende leden.

Andere gemeenschappen zoals de doopsgezinden (mennonieten of wederdopers), de baptisten, Vergadering van gelovigen, Zevendedagsadventisten, Volle evangeliegemeentes, Pinkstergroeperingen en Jehova's getuigen kennen de volwassenendoop. Bij genealogisch onderzoek moet men hierop beducht zijn. De doopsgezinden kennen alleen de volwassenendoop op vrijwillige basis. Diegene die zich wil laten dopen, meestal rond zijn of haar 18^e levensjaar, en die daarmee ook als volwaardig lid toetreedt tot de betreffende plaatselijke gemeente, schrijft haar of zijn eigen belijdenis. Deze belijdenis is niet gebaseerd op formulieren of leerregels, zoals dat gebruikelijk is in bijvoorbeeld de Protestantse Kerk in Nederland en bij alle soorten gereformeerden. Bij baptisten vindt de geloofsdoop vanaf 12-jarige leeftijd plaats, waarbij de nadruk ligt op de openbare belijdenis van het geloof door de dopeling.

Doop 'sub conditione'

Wanneer de geboorte gevaar opleverde voor het kind, bij een moeilijke bevalling, mocht en moest zelfs de vroedvrouw de nood-doop (baptismus necessitatis) toedienen. De pastoor had dan de gewoonte om de doop voor alle zekerheid sub conditione (= onder voorwaarde) over te doen. De vroedvrouw mocht zich eens vergist hebben in het goed uitspreken van de doopformule. De doop sub conditione vindt men ook in protestantse kringen bij bekeerlingen terug. Ook bij vondelingen, omdat men ook hier niet zeker was van de geldigheid van hun doop.

Onwettige kinderen

Tijdens de bevalling van een onwettig kind moest de vroedvrouw de naam van de natuurlijke vader achterhalen. Deze werd door de pastoor in het doopregister vermeld. Dit was belangrijk voor het bepalen van de graden van verwantschap wanneer het kind later trouwde. Voor de lokale overheid was die informatie nuttig omdat dan de kosten van de opvoeding van het kind op de natuurlijke vader verhaald konden worden. Meestal, maar lang niet altijd, liep het liefdesavontuur goed af, doordat zij na de geboorte van het kind met elkaar trouwden waardoor het kindje gewettigd werd.

Meer uitleg over de doop vindt men op de site www.rkk.nl

Naam en voornaam

Iedereen in Nederland krijgt bij zijn geboorte een voor- en achternaam. De ouders van een kind mogen elke voornaam kiezen die zij wensen, met uitzondering van een onbehoorlijke naam of een familienaam. Willem Willems mag dus, maar Willems Willems niet. Ouders die gehuwd zijn, kunnen voor de achternaam van hun eerste kind een keuze maken uit: de achternaam van de vader of van de moeder. Het is niet toegestaan om een achternaam te

kieszen die een combinatie is van de beide achternamen van de ouders. Als er bij een eerste kind eenmaal een keuze voor een achternaam gemaakt is, zullen ook eventuele volgende kinderen dezelfde achternaam dragen. Deze regel geldt om de zogenaamde eenheid van naam in een gezin te bewaren.

De traditie om kinderen de achternaam van de vader te geven blijft echter sterk. Toch zijn er goede redenen voor aanstaande ouders om zich terdege te bezinnen over de vraag welke familienaam ze aan het nageslacht willen Zeldzame achternamen verdwijnen, terwijl veel voorkomende achternamen als De Jong en De Vries juist in aantal toenemen.

Sinds 1998 kennen wij in Nederland een regeling met betrekking tot het naamgebruik. Voor de vermelding van uw achternaam zijn er vier mogelijkheden:

- (I) eigen achternaam,
- (II) achternaam echtgeno(o)t(e)/geregistreerd partner,
- (III) achternaam echtgeno(o)t(e)/geregistreerd partner vóór de eigen achternaam en
- (IV) achternaam echtgeno(o)t(e)/geregistreerd partner na de eigen achternaam.

Hoe ziet dit er dan uit? Bijvoorbeeld: meneer Pietersen is getrouwd met mevrouw van Dijk. Meneer Pietersen kan uit één van de volgende mogelijkheden kiezen: meneer Pietersen, meneer van Dijk, meneer van Dijk – Pietersen, meneer Pietersen - van Dijk. Het is aantrekkelijk om als man met achternaam Haan de naam van je vrouw Oetgens van Waveren Pancras Clifford aan te nemen. De keuze voor naamgebruik kan altijd gewijzigd worden, mocht de heer Haan zien dat zijn nieuwe achternaam niet binnen het venstertje van de envelop past.

Gelukkig voor ons genealogisch onderzoek verandert de achternaam in officiële documenten niet. Het naamgebruik is alleen bedoeld om aan te geven hoe de overheid je moet aanschrijven.

Als gescheiden vrouw/man, weduw(e)(naar) of beëindiging van het geregistreerd partnerschap mag de achternaam van de ex-partner blijvend gebruikt worden. Voorwaarde is dat wel dat de persoon in kwestie inmiddels niet met een ander getrouwd of een geregistreerd partnerschap aangegaan is.

Vernoemingen en fantasie- en modenamen

Zowel De La Haye als Van Enckevort geven aan dat kinderen vroeger geen fantasie- of modenamen kregen, maar traditionele voornamen van hun ouder, grootouders of andere familieleden volgens een vast stramien. Op de site van www.voorouders.net is een keurig overzicht te vinden van regels voor het vernoemen. Weliswaar waren het slechts gewoonteregels waar geregeld van afgeweken werd, maar de 'normale' volgorde van vernoemen was in principe een vaststaand gegeven. Zeker voor de periode vóór 1811 zijn vernoemingspatronen daarom heel belangrijk bij het aantonen van verwantschappen. Zo werd de 1^e zoon vernoemd naar de vaders vader, de 2^e zoon naar moeders vader, de 3^e naar vaders oudste broer, de 4^e naar moeders oudste broer enz. De 1^e dochter werd naar moeders moeder, de 2^e naar vaders moeder, de 3^e naar moeders oudste zus, de 4^e naar vaders oudste zus enz.

Op dit stramien zijn enkele uitzonderingen, maar ook weer volgens een vast patroon. Verwezen wordt naar de bronnen voor het volledige overzicht.

Tegenwoordig wordt vernoeming veelal bepaald door modeverschijnselen. De gekozen namen zijn vaak tijdgebonden en daardoor weer snel uit de mode of exotisch bepaald (de trend in de negentiger jaren om Engelse voornamen te geven). Deze voornamen hebben meestal geen binding meer met de eigen familie en de voornamen die hierin voorkomen. Zo komt het voor dat de vader als fanatiek voetballer zijn zoon vernoemt naar een Argentijnse voetbalheld of de moeder, gecharmeerd van een leuke actrice, haar dochter naar haar idool. Oer-Hollandse voornamen lijken weer de trend te worden. Zo is Daan voor jongens in 2012 de meest gekozen voornaam en Emma voor meisjes (zie www.svb.nl en www.meertens.knaw.nl).

Getuigen, peter en meter

De getuigen of *doopheffers* (peter en meter, in het Latijn: susceptores, patrini, testes) komen uit de nabije familie. Volgens canoniek recht moeten er twee getuigen zijn, één van beide geslachten: *peter* (patrinus) en *meter* (matrina). Wanneer een van de doopgetuigen niet kon komen - vanwege het slechte weer, de reisafstand of een slechte gezondheid - treedt iemand anders op in zijn plaats, meestal de koster. Ondanks de afwezigheid van de getuige, bleef hij wél de eigenlijke peter of meter. De pastoor schreef hen beiden in, met vermelding dat de ene (als procurator) optreedt in plaats (loco, cuius vice) van de ander (de principalis).

En nu de opgave voor deze aflevering: 'Aantekeningen van gedoopte kinderen tot Helmont in de kerke' (bron: RHCE). De redactie vraagt van u deze keer geen woordelijke transcriptie: kunt u de datum van doop, de predikant, de vader, de moeder en de getuigen en de naam van de dopeling aangeven?

Bronnen:

- Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE)
- Lezen in Brabantse bronnen. Begrippenapparaat bij Brabants oud-schrift. 's-Hertogenbosch (1999): Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening.
- Régis de La Haye. Limburgse voorouders. Handleiding voor genealogisch onderzoek in Limburg. Maastricht (2005): Stichting Vrienden van het Rijksarchief in Limburg. Stichting Limburgs Genealogisch Archief.
- P.J.M. van Enckevort. Vernoemen en voornaamgeving in Noord-Limburg (artikel op te vragen bij de redactie).
Zie ook van zijn hand 'Vernoemingsregels in het land van Kessel en het Maas- en Swalmdal' met aanvullingen door Loe Giesen (www.loegiesen.nl).
- www.voorouders.net

Theo van Rooijen

Aantekeningen
van
Gedoopte kinderen tot Helmont
in de kerke.

Anno 1679. De d. Aug: Gefft D. Sprunck Frederic Henric
Bronckorst es doopster gedoopt, genaemt
Anna-magdalena: peters es Zacharias Boddings
es moeder es Anna Boddings.

de = De d. Dec. Willem van Ommes es doopster
es Gefft D. de Rinter gedoopt, genaemt
Willem-jans: es moeder es Geertuid.

Anno 1681. De d. 1ste Febr: Gefft D. Hanwinckel Frederic-
Henric Bronckorst es Oboockes gedoopt, genaemt
Cornelius: peters es Cornelius Boddings
es moeder es Anna Boddings.

De d. 7de Oct: Gefft D. de Rinter Willem van Ommes
es doopster gedoopt, genaemt Nicolaus. es
moeder es Geertuid.

Anno 1682. De d. 1ste Oct: Gefft D. de Rinter Hendrick
Winterrade es Oboockes gedoopt, genaemt
Floris: es moeder es Anna-Isabella.

Anno 1683. De d. 2de Martij: Bronckorst in Brugge, es
bevestiget predicaent zjnde Gefft Frederic-
Henric Bronckorst es Oboockes gedoopt, ghe-
naemt Frederic-Henric: peters es Gefft Za-
charias Boddings predicaent tot Wielderen
es Maastricht, es Catharina Broekmans
es moeder es Anna Boddings.

De d. 6de Apr: Daniel Makkalle es doopster
gedoopt genaemt Johanna-wilhelmina. es
moeder es Anna van Manen.

De d. 2de Apr: Hendrick-wilhelm Oboockes es
doopster gedoopt, genaemt Abraham-Elias.
es moeder es Maria van Bergen.

1-8 jaar	datum	dominee	vader	moeder	getuige 1	getuige 2	kind
1679	14-08	Prunaeus	Frederic-Henric Bronchorst	Anna Boddigh	Zacharias Boddighus	Anna weduwe van Nicolaus Boddighus	Anna-Magdalena
1679	05-12	de Ruiters	Willem van Ommeren	Geertruid	-	-	Willemijntjen
1681	01-02	Hanewinkel	Frederic-Henric Bronchorst	Anna Boddigh	Cornelius Boddighus	Anthoetta Boddigh	Cornelius
1681	07-09	de Ruiters	Willem van Ommeren	Geertruid	-	-	Nicolaus
1682	04-09	de Ruiters	Hendrick Winterrode	Anna-Leonora	-	-	Floris
1683	28-03	Brouckhuise[n]	Frederic-Henric Bronchorst	Anna Boddigh	Zacharias Boddighus	Catharina (Boddighus)	Frederic-Henric
1683	06-04	(Brouckhuise[n])	Daniel Makkalle	Anna van Manen	-	-	Johanna-Wilhelmina
1683	28-04	(Brouckhuise[n])	Hendrick-Willem Steins	Maria van Bergen	-	-	Abraham-Elias

DAARAAN HEB IK DE PEST GEZIEN!

Drs. Simon van Wetten woont in Gemert, is publicist, filmmaker, archiefmedewerker en schoolleider. Hij is als historicus afgestudeerd op de rechtspraak in de Franse Tijd. Ook is hij actief binnen de Heemkundekring De Kommanderij Gemert.

Simon van Wetten bestudeert sinds 1987 het Helmonds en Gemerts schepenprotocol en heeft heel veel protocollen omgezet in transcripties. Hij komt tijdens het bewerken van het civiel-crimineel archief van Gemert heel wat 'pestzaken' tegen die situaties opleveren die voor de familie- of stamboomonderzoeker aardig wat vraagtekens opleveren. Tegelijkertijd kunnen de mededelingen in dit archief die vraagtekens soms ook weer in uitroeptekens omzetten.

Als illustratie vindt u onderstaand aan de hand van Simon van Wetten de volgende bijdrage.

De pest waarde in 1636 door Brabant en dus ook door Gemert. Zelfs de status en de uitstraling van de Duitse Orde hield déze vijand niet tegen. Magere Hein had overwerk ...

'Voorleden jaar is uurst Lijske Jegers aan de pest gestorven, en daags daarop de mens van Lijske ôk nog 's ôk nog. Truijcke, 't enigst kind, was de erfgename, maar ze is een dag of drie later ôk nog 's gestorven.'

'Oei, oei, en dan is de pest weg en dan volgt de ruzie!'

'Ja, net. Want wie erft er nou?'

In een brief aan de schepenen liet Jacob Dircx, wonende op Grootel onder Bakel, in januari 1637 weten dat hij de grootvader was van wijlen Truijtghen, de dochter van Jan Anthonis Jegers, door de laatste verwekt bij Lijske, de dochter van Jacob.

Toen de drie leden van het gezin door de pest binnen enige dagen na elkaar stierven, zijn de goederen terecht gekomen bij Neeske, een zuster van genoemde Jan Anthonis Jegers. Maar hij, Jacob, was als grootvader toch de eerste rechthebbende!? Hij wilde dan ook dat de schepenen Neeske zouden dwingen de goederen aan hém te geven.

Tja, die verschrikkelijke, *haestige* ziekte. De Zwarte Dood. De *contagieuze* infectieziekte teisterde heel Brabant, en alleen al in Gemert gewaagden sommige eigentijdse bronnen van over de drieduizend doden. Weinig mensen durfden in het dorp te blijven wonen. Zo nam Engel, de weduwe van Cornelis Verhoeven, met haar gezin de vlucht naar St.-Anthonis over de Peel, naar een ver familielid. Deze Jan Willem Janssen nam Engel en haar familie uit medelijden, ook vanwege het overlijden van haar man, in huis op. Maar zo is de pest ook in zijn woning gekomen, heeft het huis onrein gemaakt en heeft groot *pericuum* en ellende veroorzaakt. Engel heeft toen uit eigener beweging aan de schepenen van St.-Anthonis verklaard:

'Omdat wij Jans huis zo onklaar hebben gemaakt met het hele gezin, zo is mijn uiterste wil, zo ik met mijn kinderen te sterven kom, dat Jan en zijn vrouw van mijn goed 400 gulden krijgen.'

Ook typerend voor de pestplag was dat de gezonden vast hun voorbereidingen troffen: alle openstaande rekeningen werden betaald, haastige testamente werden opgeschreven, verre bloedverwanten aangeduid, onwettige kinderen nog snel erkend, het vee de open graslanden in gejaagd, doodskisten *in voren* besteld. Bewonderenswaardig!

Maar toch bleef ook die typische menselijke eigenschap fier overeind: ruzie maken. Ruzie over wie nu de erfgenamen waren van de mensen en families die aan de pest waren bezweken. Ruzie over hoe en op wie schulden van overledenen moesten worden verhaald. Ruzie over de lonen van de schrobbers die niet waren betaald. Ruzie over de meubels die door de schrobbers zolang werden buitengezet en vervolgens ontvreemd. Schrobbers? Dat waren de mensen die door hadden dat zij om de een of andere reden immuun waren voor de ziekte en zich aanboden om de pesthuizen binnen te gaan, de zieken bij te staan en naderhand het huis schoon te maken. Uiteraard tegen hoge vergoedingen. Maar wie moest die betalen? De direct betrokkenen waren meestal dood ...

En dan was er nog altijd het geboefte dat misbruik maakte van de situatie. Op zondag 28 oktober 1636, 's avonds om zeven uur, het was al donker, is ene Jantje van Gennep in het gezelschap van drie mannen bij het huis van de weduwe van Laurens Cox gekomen, schuin tegenover de kerk. Dat was iemand die zich "de Sergeant" liet noemen, en de twee gebroeders Adriaens. Zij wilden naar binnen.

'Met vuile en ongelikte woorden – schaamte belet die woorden te herhalen – hebben zij op de deuren en vensters gebonsd. Let wel, het was in een tijd dat er van iedere tien lieden kwalijk één thuis was, door de ziekte en de vlucht waardoor het dorp desolaat was. Ik was dus alleen met mijn twee dochters en hun jonge broertje. De mannen hebben op elkaars schouders gestaan om te kijken of ze op die manier binnen konden komen. Ze hebben een hek afgebroken om daarmee de deur te forceren en ze hebben met een geweer geprobeerd het slot kapot te maken. Toen dat allemaal niet lukte hebben de mannen de ruiten, zestien in getal, ingegooid. Maar ja, die ruiten zitten hoog, de mannen konden geen trapleer vinden en ook zo lukte het hen niet om het huis binnen te komen. Al dat lawaai zorgde ervoor dat er vanuit het dorp toch assistentie kwam. Helaas, het volk is nu eenmaal luttel, bestond die assistentie slechts uit twee man. Eén van hen heeft goddank de schout kunnen waarschuwen. Die kwam, samen met de vorster, en met hulp van de andere twee hebben zij toen Jantje van Gennep kunnen arresteren. De andere overvallers hebben twee keer met hun geweer op de schout geschoten, maar het vuur brandde niet door, anders was de schout vermoord. De gevangene heeft nog kans gezien mijn dochter zo hard met zijn vuist in het gezicht te slaan, dat wordt gevreesd dat zij haar zicht voorgoed kwijt is.'

VOORAANKONDIGING: 2E KWARTIERSTATENBOEK

In aflevering 3 van jaargang 18 (september 2010) verscheen de eerste aankondiging van het 2e kwartierstatenboek van de afdeling Kempen- en Peelland. Het 1ste kwartierstatenboek dateert alweer van het vorige millennium (1999) en de redactie van dit blad vond het tijd voor een tweede editie. Leden werden opgeroepen om kwartierstaten in te sturen. Na een wat aarzelend begin werd er massaal gereageerd, en dat betekent dat op dit moment meer dan honderd kwartierstaten klaarliggen om te worden gepubliceerd. Ter vergelijking: de eerste editie telde ongeveer 80 kwartierstaten. Uiteraard zal het boek voorzien worden van allerlei handige indexen: op familienaam, geboorte- en huwelijksplaats en beroep.

Een oud Brabants spreekwoord zegt: Goed werk heeft tijd nodig (op z'n Bosch: 't duurt ekkes maor dan hedde ok wa!). Op dit moment wordt het productieproces voorbereid. Het kloeke boek gaat € 15 kosten (bij voorintekening: € 12,50). Het boek zal in september worden gepresenteerd. In de volgende aflevering van ons blad ontvangt u bericht hoe u het boek kunt bestellen. Kunt u niet wachten? Stuur dan alvast een mailtje naar de redactie (h.unij@hcc.net), dan bent u er als eerste bij.

DE BELGISCHE ARCHIEVEN OP HET INTERNET

Belangrijk nieuws voor de genealogen. Het koninkrijk België brengt de archieven van de parochieregisters en burgerlijke stand online (voorlopig in testversie). GeneaNet geeft u hierna de gebruiksaanwijzing. Alvorens meer uitleg te geven hoe de beelden te raadplegen zijn is het wel belangrijk te noteren dat de Rijksarchieven duidelijk melden dat dit nog in een testversie zit. Vermoedelijk zullen de verantwoordelijken van de site nog wijzigingen aanbrengen in functie van opmerkingen en commentaar.

Om de Rijksarchieven te consulteren ga naar het adres <http://arch.arch.be>.

Burgerlijke stand,

De digitalisering van de registers van de burgerlijke stand gebeurt op twee manieren: vanaf microfilms en vanaf originelen. De digitale beelden worden samen aangeboden, in de inventaris vindt u achtereenvolgens de verschillende gemeenten, de verschillende aktetypen en de uiterste data van de akten. In sommige gevallen en vooral voor kleinere gemeenten was het te tijdrovend om de akten per type afzonderlijk te beschrijven en vindt u de beschrijvingen terug onder 'akten'. Dit betekent dus dat de geboorteakten, huwelijksakten en overlijdensakten jaar na jaar opgenomen zijn. De tienjaarlijkse tafels zijn vaak gebundeld per arrondissement. De volgorde van de tafels is de alfabetische lijst van de gemeenten. U vindt deze dan als eerste beschrijving onder 'O' Arrondissement.

De verzameling digitale beelden is nog niet volledig! Dit betekent dat u (met uitzondering van de provincie Waals-Brabant) ook nog gebruik dient te maken van de microfilms. Bij de onderstaande lijst per provincie of arrondissement vindt u telkens het aantal registers dat reeds beschikbaar is en de laatste update. Bij de terbeschikkingstelling wordt voorrang

gegeven aan de registers die gedigitaliseerd zijn vanaf de originelen aangezien deze in de leeszalen nog niet beschikbaar waren.

De akten zijn raadpleegbaar tot en met 1912. Indien in de beschrijving als periode bij voorbeeld 1901-1920 vermeld staat, betekent dit dat in het register de akten/tafels openomen zijn van 1901 tot 1920. U heeft echter geen toegang tot de informatie van na 1912. Indien u de gedigitaliseerde documenten die reeds online beschikbaar zijn, wil raadplegen dient u te beschikken over een login en een paswoord. U kan een login en paswoord aanmaken door te klikken op 'registreer'.

U vult vervolgens uw naam, gebruikersnaam, e-mailadres en een wachtwoord in. U krijgt vervolgens een e-mail toegestuurd. U dient de link in dit bericht aan te klikken en uw login en paswoord te activeren.

Voorbeeld van een register,

U kan wel reeds het overzicht bekijken van de beschikbare registers.

- Brussel Hoofdstedelijk Gewest (83 microfilms - laatste update 2/1/2013)
- Provincie Antwerpen (1732 registers - 659 microfilms - laatste update 2/1/2013)
- Provincie Limburg (479 registers 324 microfilms - laatste update 2/1/2013)
- Provincie Oost-Vlaanderen (arr. Dendermonde)
(745 registers - 48 microfilms - laatste update 2/1/2013)
- Provincie Oost-Vlaanderen (arr. Gent)
(1743 registers - 149 microfilms - laatste update 2/11/2013)
- Provincie Oost-Vlaanderen (arr. Oudenaarde)
(388 registers - 307 microfilms - laatste update 2/1/2013)
- Provincie Vlaams Brabant (156 registers - 596 microfilms - laatste update 2/1/2013)
- Provincie West-Vlaanderen (arr. Brugge, Ieper, Veurne)
(2151 registers - laatste update 12/11/2012)
- Provincie West-Vlaanderen (arr. Kortrijk) (416 registers - laatste update 18/6/2012)
- Provincie Henegouwen (arr. Charleroi, Bergen)
(887 registers - 166 microfilms - laatste update 12/11/2012)
- Provincie Henegouwen (arr. Doornik)
(6 registers - 3 microfilms - laatste update 12/11/2012)

- De genealogie blog - GeneaNet

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER INZENDEN

VOOR 1 MEI

**Tevens bestaat de mogelijkheid om uw advertentie te plaatsen
Voor informatie neemt u contact op met de redactie**

e-mailadres: h.unij@hccnet.nl

postadres: Taunus 1 5706 PC Helmond

BIJZONDERE BEROEPEN: OPZICHTER DER FORTIFICATIËN

In Nederland zijn uiteraard de nodige vestingwerken en -steden te vinden. Denk in de regio aan de steden Grave, Ravenstein en Megen, en voor de vestingwerken bijvoorbeeld de Peel-Raamstelling. Meer informatie is te vinden via de sites [www. vestingsteden.nl](http://www.vestingsteden.nl) en www.forten-brabant.nl.

Mijn betovergrootvader Lodewijk Cornelis van Rooijen, geb. 1850, begon zijn militaire loopbaan in Utrecht als mineur, om in 1877 bij zijn huwelijk promotie te maken als fortificatie-opzichter 3^e klasse in Gorinchem, daarna achtereenvolgens werkzaam te Den Bosch, Brielle en Delft waar hij in 1911 overlijdt als "hoofdopzichter der rijksfortificatiën". Maar wat maakt zijn beroep nu bijzonder? Ik kom niet veel nadere informatie tegen op internet. Wellicht zijn er leden die mij kunnen aangeven wat een fortificatieopzichter zoal aan taken had!

Een *vesting*, ook wel *fortificatie*, vest, veste, versterking of verdedigingswerk genoemd, is een middel om een stad, een kasteel of zelfs een land te verdedigen tegen vijandelijke invallen. Fortificatie (letterlijk: versterking), vroeger ook *versterkingskunst* genoemd, betekent het voorzien van een plaats van vestingwerken. Onderscheiden worden: forten, kastelen en vestingsteden. Met een vesting wordt vaak een vestingstad bedoeld. In tegenstelling tot een fort woonden in een vesting niet alleen militairen maar ook burgers.

Uiteraard moeten de fortificaties onderhouden worden. Verschillende forten werden "beheerd" door een "opzichter van fortificatiën". In het Militair Woordenboek (editie 1861) van H.M.F. Landolt zijn fortificatieopzichters omschreven als 'genie-opzigtters, in graad beneden den officier en boven den adjudant-onderofficier gesteld.' Bij ons te lande heeft men er 10 van de 1ste; 10 van de 2de en 15 van de 3de klasse. Zij zijn belast met het dagelijksch toezigt over de werkzaamheden aan 's rijks vestingwerken en gebouwen en vervangen de officieren van de genie, in plaatsen waar deze niet aanwezig zijn. Destijds was dat nog een officiële militaire rang, al was deze zeldzaam. In uniform was de opzichter herkenbaar aan de dubbele adjudants-stip. (een luitenant had een of twee "sterren", een adjudant een "stip"). Meestal waren het oudere onderofficieren, die in een woning nabij het fort woonden en toezicht hielden.

In de Kringenwet van 1814, houdende bepalingen "omtrent de militaire 's lands gronden en gebouwen; en het bouwen en aanleggen van woningen, tuinen, boomgaarden of andere gestichten in den omtrek van vestingen, sterkten, posten en linien van defensie" werden regels gesteld dat niet elk bouwwerk in de buurt van een vesting mocht worden gebouwd. Hiertoe werden vanaf de vesting cirkels (= kringen) getrokken met elk een andere aanduiding en met andere voorwaarden. In de Kringenwet van 1853 krijgen fortificatie-opzigtters vergaande bevoegdheden om tegen burgers die zich niet hielden aan de wet verbaliserend op te treden.

Theo van Rooijen

VOOR U GELEZEN:

Afdelingsbladen:

Aqua Vitae, afdeling Betuwe, 2013-1.

- Getalenteerde zeebonk, door Paul Welling.
De carrière van Adriaan Constant van Haeften.

Gepermeteerd, afdeling Den Bosch en Tilburg, december 2012.

- Bidprentjes, door Annie duijf.
Een overzicht van de vele initiatieven.

GroninGEN, 2013-1.

- Nieuwkamzool, een miniatuur genealogie, door Petronella J.C. Elema.
- Jan Ailkes kwam niet van Leens maar van Middelstum, door Dirk J. van Ham.

Hollands Noorderkwartier, december 2012.

- Boedelbeschrijving en – taxatie t.h.v. Guurtje Kalverdijk in 1842 te Broek op Langedijk, door Piet Aaij i.s.m. Ger Kalverdijk.

Threant, 2012-4.

- Stamreeks van Hendrik Koekoek, door G. van der Hoff-Munneke en A. Pol-Snippe.
- Genealogie van Hermen Derksen (III), door G. Dijkstra-Bos.
- Genealogie van Pijtter Andrijs (III), door G. Dijkstra-Bos.

Zaanstreek-Waterland, december 2012.

- Booi in de Zaanstreek en Waterland (4), door Jaap Booij.

11 en 30, afdeling Friesland, januari 2013.

- Met handenarbeid de kost verdienen, door Antonia Veldhuis.
Friezen in het tuchthuis in Groningen.
- De omzwervingen van Klaas de With, door Mattie Bruining.

Heemkundekringen:

Aarle –Rixtel, Het Hagelkruis, herfst 2012.

- Processies en processievanen, door Louis Barten.
- Een stenen pomp op de Kouwenberg?, door Henk van Beek.
- De bleek, door Louis Barten.
- Een paar oude Brabantse gewoonten, door Jan Dekkers.

Beek en Donk, 'd'n Tenuzzik', 2012-4.

- Getroffen door Treffers, door Martin Philipsen.
Jurianus Treffers was secretaris van de heerlijkheid Beek en Donk in 1763.

De Acht Zaligheden, 'De Rosdoek', december 2012.

- Een nieuwe kijk op de Willibrorduskerk en middeleeuws Eersel.
Dit historisch onderzoek was in de eerste plaats gericht op het ontstaan van de St. Willibrorduskerk in de Middeleeuwen, maar geeft in de loop van het verhaal ook een schets van de politieke en economische ontwikkeling in die tijd.

De Hooge Dorpen, "De Heijmraeder", 2013-1.

- Lijkweg Knegsel, een doodlopende weg nieuw leven inblazen?, door Bart Beex
- De Grijsze Steen, door Bart Beex.
Stenen paal genaamd de Grijsze Kei. Een duik in het verleden.

Deurne, 'D'n Uytbeyndel', zomer 2012.

- Het raadslid Ouwerling (deel 4).
Het verhaal van niet uitgevoerde opdrachten door ambtenaren, door Pieter Koolen.

Heeze-Leende-Zesgehuchten, 'De Heemkronyk', december 2012.

- De archivalia van Ferd. Pönsen en Cie in Heeze, 1856-1875, door Sjaak de Waal.
- De goede naam en faam van de familie Pompen, door Sjaak de Waal.

Lieshout-Mariahout, 't Hof van Liessent, 'd'n Effer', November 2012.

- Fons den Bels, verhaal van een landloper, door Harrie Lammers & Henny Beevers.

Mierlo, 'd'n Myerlese Koerier', jaargang 26-1.

- De H. Luciakerk en de Middeleeuwse begraafplaatsen, door Henk Simons.
- Heksen, door Hans van den Broek en Beppie van den Berk

Nuenen, 'De Drijehornickels', december 2012.

- De stichting en de eerste decennia van de congregatie van de zusters van Jezus Maria Josef (JMJ), door Tjeu Hermans.
Van 1887 tot 1977 in Nuenen gehuisvest.

Oost-, West- en Middelbeers, "De Berse", 2012-4.

- Baest (12), Grepn uit het archief 'Van de Mortel-de la Court', door Jos van Gils.

Sint-Oedenrode, 'Heemschild', herfst 2012.

- De Borchmolen, door Ad van Esch.
- Een symphatische geneeswijze, (winter 2012), door Richard de Visser.

Son en Breugel, "Heem", 2012-4.

- De oude pastorie van Breugel, door Joop Dijsselbloem-Visser.
- 1798. De Sonse kerk onttrokken aan de (Protestantse) eredienst, door Henk Hutten.

Thorn, 'De Kroetwès', september 2012.

- Boedelinventaris uit 1835, opgemaakt in het huis met de drie kogels te Thorn, door Peter Roost.
- Een Schenkingsopschrift, door Hendrik Brouwer en Tony Joosen.
Opschrift op de credenskast in de sacristie van de stiftskerk te Thorn.

Valkenswaard, 'Weerderheem', 2012, nr 10.

- Goed gebekt in eigen dialect.
Een tijdschrift vol dialect, meeij verhaole zoas 't vruuger war.

Vessem-Wintelre-Knegsel, 'De Heijmraeder', 2012-4.

- De schuurkerk van Knegsel is weer herrezen, door Mat Theunissen.

Deze tijdschriften en nog vele andere, liggen elke afdelingsavond ter inzage / te leen.
Dhr. Hans Schippers zal u hierover graag informeren.

Ger Kleinbergen

BIBLIOTHEEK: AANWINSTEN BOEKEN

Hoenen en kapoenen

Gids van cijnsregisters betreffende Noord-Brabant 14de - 20ste eeuw

Auteurs: Y.J.A. Welings, C.J.M. van de Heijden en J.G.M. Sanders

Cat.nr: 12-WLS

De meeste mensen zal het begrip cijns vreemd in de oren klinken. Toch was het vroeger een belangrijk verschijnsel. Het was geen belasting in de huidige betekenis, maar een last die drukte op een onroerend goed, zoals een stuk grond of een huis. De cijnsplichtige betaalde in natura of in klinkende munt. Deze cijnzen konden vaak niet afgekocht worden, zodat iedere volgende eigenaar van het goed de verplichting tot levering of betaling opgelegd kreeg. De betaling in geld kreeg op den duur de overhand. Het te betalen geldbedrag was onveranderlijk. De voortschrijdende geldontwaarding had daarom tot gevolg dat de waarde van de cijns tot een minimum daalde: gunstig voor de cijnsplichtige, ongunstig voor de cijnsheffer. De meeste cijnzen zijn in de negentiende en twintigste eeuw verdwenen. De cijnsheffers lieten de cijnzen meestal innen door rentmeesters. Deze hielden daarvoor cijnsregisters bij, waarin ze aantekenden wie cijns moest betalen, hoeveel en uit welk goed. Deze cijnsregisters werden decennialang bijgehouden en telkens weer vernieuwd. Zo ontstonden grote series cijnsregisters die over verscheidene eeuwen lopen. In deze gids zijn voor Noord-Brabant de relevante cijnsregisters per plaats gegroepeerd. Voor genealogen een prachtige informatiebron.

Uitgave 2000 - 107 bladzijden

De Republiek in de zeventiende eeuw

Auteur: K.H.D. Haley

Cat.nr: 11-HLY

Ingesloten door de Unie van Utrecht in 1579 en de Vrede van Utrecht in 1713 ligt een periode, meestal beter bekend als De Gouden Eeuw, de bloeitijd van de Republiek de Zeven Verenigde Provinciën.

De Republiek, die ontstond als gevolg van de opstand tegen de Spaanse overheersing, bezat in een tijd van monarchieën niet alleen een uitzonderlijke staatsvorm, zij betekende tevens de continuïteit en garantie voor een economische welvaart, waarvan de basis al in de vorige eeuw gelegd was. De ontwikkelingen in handel, scheepvaart en visserij brachten naast een keur van producten, ook een kosmopolitische geest en grote culturele bloei met zich mee. In dit boek wordt een samenleving geschetst, die opvalt door haar religieuze en politieke tolerantie, haar humane behandeling van de armen en haar praktische ondernemingszin. Een pragmatische instelling die ook het politieke leven bepaalde, waar plaatselijke belangen en de noodzaak van een centraal gezag met elkaar verenigd moesten worden. Door een unieke constellatie groeide een aantal los verbonden provincies binnen een eeuw uit tot een mogendheid van wereldformaat. Niet gauw zal men een zo helder en beknopt overzicht vinden over de eeuw, die groot gemaakt werd door burgers, zeevaarders en kooplieden, stadhouders en raadspensionarissen, schilders en geleerden.

Uitgave 1979 - 132 bladzijden

Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie 2012 - Deel 66

Thema - Over grenzen

Cat.nr: 36-CBG66

Dit jaarboek sluit aan bij het dertigste Internationaal Congres voor Genealogie en Heraldische Wetenschappen dat van 24-28 september 2012 in Maastricht is gehouden.

Het congres en het jaarboek hebben beiden als thema 'grenzen en grensoverschrijdingen'. Een wijds thema, dat dan ook door alle partijen in de meest brede zin is opgepakt. Gesteld kan worden dat het overschrijden van grenzen door personen - in zowel geografische als overdrachtelijke zin - het begin vormt van iedere familiegeschiedenis.

In dit boek hebben auteurs onderwerpen belicht, die samenhangen met bovengenoemd thema, zoals:

- Uitwisseling van Nederlandse en buitenlandse studenten van de middeleeuwen tot in de vroegmoderne tijd.
- Koloniale objecten met een nationaal verhaal.
- Nederlanders in Rusland in de 17de eeuw.
- Onbedoelde zoektochten naar onze Afrikaanse herkomst.
- Namen van buitenlanders in ons land.
- Chinese namen in het Nederlands en omgekeerd.
- De herkomst van de Molukkers en hun namen in Nederland.
- IJzusters. Vier generaties Italiaanse ijsmakers in Nederland.
- Helden en avonturiers. Nederlanders in het leger van de paus.

Uitgave 2012 - 238 bladzijden

Co van het Groenewoud

ONZE VRAAG:

Moederslijnen, Parentelen, Stamreeksen en Schakels

Ons Mededelingenblad publiceert graag moederslijnen, parentelen, stamreeksen en schakels. Onder een schakel verstaan wij in het algemeen de afstammingslijnen van 2 onzer leden van een gemeenschappelijke voorouder. Het is mogelijk om uw digitale foto's hierbij te plaatsen. Lukt u dat niet, dan kunt u de foto's opsturen zodat wij ze kunnen scannen. De foto's komen uiteraard retour.

Alle kopij toezenden naar en nadere inlichtingen bij **Henk Unij**.

Genealogische gegevens op de website

Vanuit heel de wereld wordt onze afd. website <http://kempenenpeelland.ngv.nl> bezocht. Daarvoor stellen wij genealogische gegevens ter beschikking. Althans: dat is de bedoeling. Elke maand komen er nieuwe. Dat kunnen ook de uwe zijn, als u die ter beschikking stelt, bij voorkeur uit deze omgeving.

Toesturen aan en inlichtingen bij **Henriëtte Hardeman – Emans**